

Fotoğraf: Pınar Larudsen.

DESENLERİN ZAMANSIZ GÜCÜ İNCİ EVİNER

“Genellikle yapıtlarımda gösterilen ile onun sakladıkları arasında bir gerilim yaratmaya çalışıyorum. Söylenenler kadar söylenmeyenlerin, görünenler kadar görünmeyenler arasında dolaşmaya çalışıyorum.”

1956 Ankara doğumlu İnci Eviner, 1980’lerden günümüze, kendine özgü bir ifade biçimiyle, desen merkezli, yaratıcı ve öncü çalışmalar üretiyor. Yapıtları dünyanın dört bir yanındaki kişisel sergiler ve grup sergilerinde yer almış olan Eviner İstanbul, Venedik, Tayvan, Selanik, Şangay ve Busan gibi pek çok bienale davet edildi. Sanatçının çalışmaları The Drawing Center, The Philadelphia Museum of Art, Thyssen-Bornemisza Art Contemporary, Massachusetts Museum of Contemporary Art, Musée d’Art Moderne de la Ville de Paris ve Palais des Beaux-Arts, Lille gibi müzelerde sergilendi. Eviner’le 40 yıla yakın bu uzun soluklu, güncel sanat yolculuğunu konuştuk.

İstanbul Modern Müzesi’nde “İçinde Kim Var?” adlı retrospektif serginizle, izleyiciyle nasıl bir bağ kurmak istediniz?

İstanbul Modern’de yer alan sergim oldukça kapsamlıydı. Çok sayıda yapıtı bir arada sergiledik ve izleyici üzerinde bir ağırlık yaratmadan sergiyi nasıl tasarlayacağımızı çok düşündük. Bu, izleyicinin mekan içindeki konumunu rahatlatmak ve bir hareket yaratmakla mümkün olacaktı. Serginin açık yapısı ve platformlarla farklı perspektiflerden algılama imkanı izleyiciye belli bir özgürlük sağladı. Sergiyi gezenler hangi yolu izleyeceğine kendisi karar verebiliyordu ve yoğunlaşmak için seçtiği yapıtlarla daha kişisel bir ilişki kurabilecek yakın mesafe imkanı vardı. Diğer

yandan izleyici mekanın farklı noktalarından farklı perspektiflerle geniş bir manzara içinde biraz önce kişisel ilişki içinde algıladığı yapıtı geniş bir bütünün parçası olarak deneyimliyordu.

Serginin mekan anlayışı izleyiciye farklı bir algılama biçimi önerdi bu da tam olarak benim izleyici ile ilişkiyi farklı boyutlara taşıdı ve çok güzel bir deneyim oldu benim için... Serginin duygusal boyutu ile politik vuruculuğu arasında doğal bir ilişki kuruldu ve yapıtlar sergiden sonra da izleyicinin zihninde akmaya devam etti. Kendi adıma aldığım tepkilerden son derece memnunum.

Aichi Trienali 2016’ya “Parlamento” adlı çalışmanızla katıldınız. Bunun özel bir sebebi var mı?

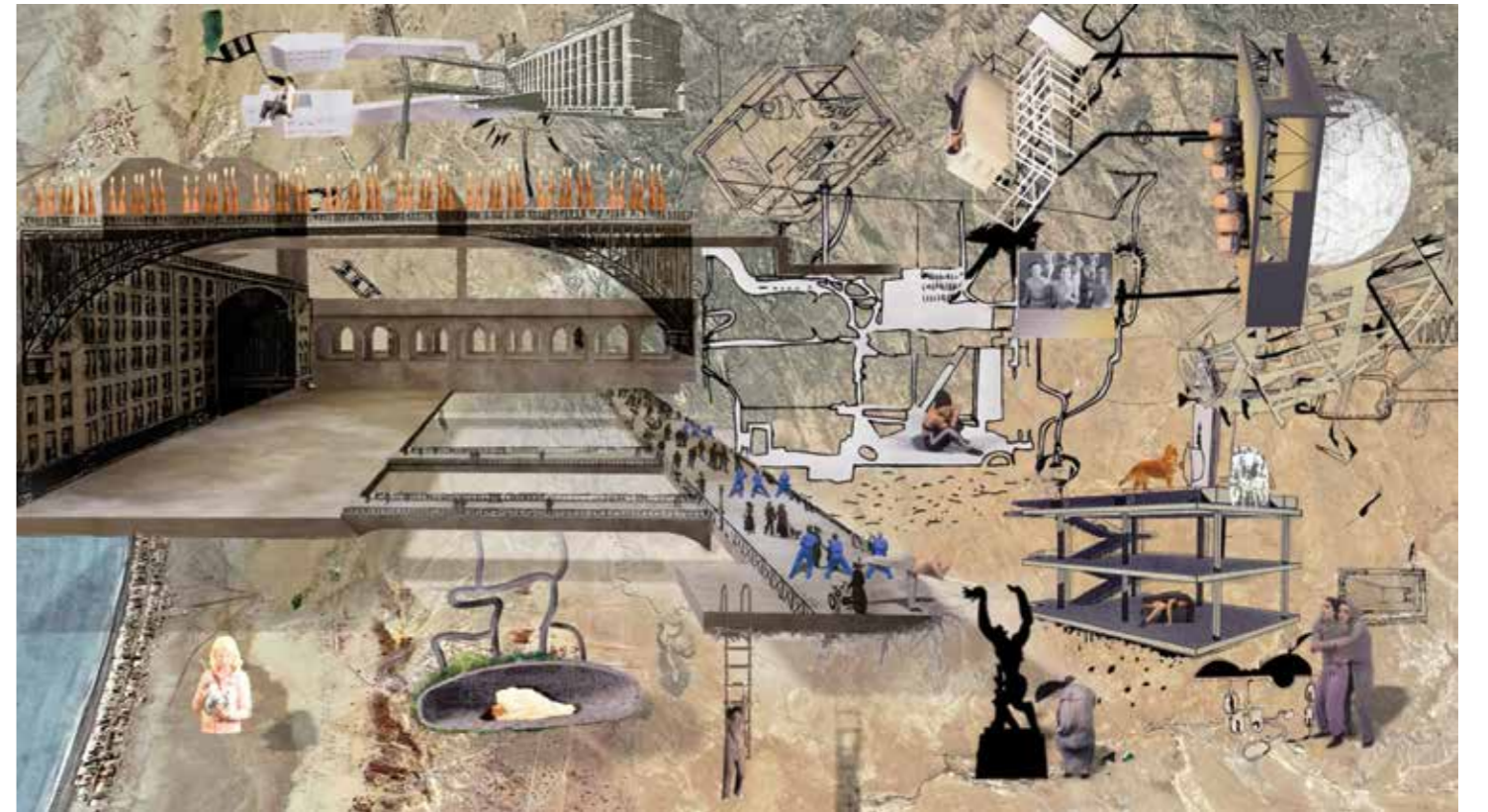
Aichi Trienali’nin küratörlerinden biri Zeynep Öz idi, “Parlamento” 2009 yapıldığından beri güncelliğini günümüze kadar ne yazık ki aciliyetini korumuş bir yapıtı. Aichi Trienali’nin kavramsal bağlamı içinde merkezi kimliklerin eleştirel olarak ele alınması söz konusuydu. “Parlamento”nun buna en iyi cevap olacağı düşünüldü. Diğer yandan Aichi Trienali yeni bir video için üretim desteğinde bulundu ve “Olağan Şartlar, 2016” gerçekleşti ve sergide ikinci bir iş olarak sergilendi.

The Drawing Center için ürettiğiniz “Evden Kaçan Kızlar” adlı çalışmanızın çıkış noktası neydi?

“Evden Kaçan Kızlar, 2015” de Drawing Center NYC’den aldığım sergi teklifi üzerine, SAHA’nın üretim desteği ile gerçekleştirdiğim bir video. Yeni bir hayat umuduyla evini terk eden kızların içine düştüğü çıkmazı kendi görsel ve sanatsal anlayışımla ifade etmeye çalıştım. Kendi etrafında dönen kamera bir yandan hareketi kaydederken aynı

İnci Eviner, “Coğrafya”, 1993, kontrplak üzerine akrilik ve bakır. Sanatçı Koleksiyonu.

İnci Eviner, “Ulusal Zindelik”, 2013, HD video yerleştirme, surround ses 3’ devamlı döngü.

İnci Eviner, "Derisiz", 1996, bakır, deri, akrilik ve at kılı. Sanatçı Koleksiyonu. GÖNDERİ desteğiyle.

zamanda kızlar için bir tehdide dönüşüyor. Çünkü bu dramın imgeye dönüşmesi bizim onunla kuracağımız ilişkiyi sorunlu hale getiriyordu. Genellikle yapıtlarımda gösterilen ile onun sakladıkları arasında bir gerilim yaratmaya çalışıyorum. Söylenenler kadar söylenmeyenlerin, görünenler kadar görünmeyenler arasında dolaşmaya çalışıyorum.

2016 tarihli "Bana Kötü Bir Şey Oldu" adlı video çalışmanızın kurgusu hakkında neler söylemek istersiniz?

"Bana Kötü Bir Şey Oldu" Güney Fransa Toulon'da yapılan bir sergide gösterildi. Bu videoyu erkekler tarafından öldürülen kadınlara adanmış gösterdim. Kadınları gittikleri yerden son kez geri çağırmak ve onlara kaybettikleri hayatlarını, neşe ve tutkularını geri vermek istedim. Tıpkı Orfeus gibi güzel bir ezgi yaratarak onları çağırmak istedim.

"BANA KÖTÜ BİR ŞEY OLDU
Kadının Dilini Çöpe attılar...
Şimdi yüzyıllar üstünü örtecek
Kötü bir şey oldu bana
Bak bana ne yapıyorsun
Tırnaklarımı etinden ayırıyorsun

Kötü bir şey oldu bana
İyi değilim
Bak bana ne yapıyorum
Saçlarımdan asıyorum kendimi
Kötü bir şey oldu bana

Ben bu sözcükleri şairlerden değil
Bıçak yaralarından topladım
Yüzde yüz kin nefret...

Hakkını Helal Etme!"

Türkiye yerine başka bir coğrafyada yaşasaydınız sanatsal pratiğiniz nasıl şekillenirdi?

2000'den beri misafir sanatçı programlarına katılıyorum ve sınırlı bir zaman da olsa yabancı bir ülkede yabancılığımı deneyimleme fırsatı buluyorum. Sanatçının alıştığı güvenli ortamlardan ve alışkanlıklarından zaman zaman kopmasının, kendine, kültürüne ve bu ülkede olup bitenlere belli bir mesafeden bakmasının önemli olduğunu düşünüyorum. Güncel sorunların ağırlığı adeta hepimizin tüm yaratıcı enerjisini yok ediyor. Buna karşı hazırlıklı olmak için kısa süreli aralar nefes almak için iyi bir fırsat oluyor. Başka bir ülkede olmayı hiç düşünmedim. O yüzden nasıl bir üretimim olurdu hayal edemiyorum.

Sizin için sanatsal pratiğinizdeki en önemli nokta nedir?

İstanbul Modern'de gerçekleşen retrospektif bağlamında konuşursak, hayatım boyunca ürettiğim yapıtlar bana bir sanatçı olarak kendi bağımsızlığımı kurmak ve korumak konusunda nasıl mücadele ettiğimi, sanatı bir özgürlük alanı olarak nasıl inşa ettiğimi gösterdi. Bundan sonra kendimi yeni bir başlangıç yapmak konusunda daha fazla sorumlu hissediyorum. İçinde yer aldığım sanat ortamında sanatçı ve

İnci Eviner, "Gövde Coğrafyası", 1995, kontrplak üzerine bakır, akrilik ve asfalt. Sanatçı Koleksiyonu.

İnci Eviner, "Meydan Okuma", 2005, kağıt üzerine mürekkep. Sanatçı Koleksiyonu

"Desen nerdeyse doğal bir süreç olarak hep, hayatımın önemli bir parçası oldu."

İnci Eviner, "Arthur Rimbaud", 2005, kağıt üzerine mürekkep. Sanatçı Koleksiyonu.

İnci Eviner, "Soyut Figüratif Kompozisyon", 2007, tuval üzerine akrilik. Antik A.Ş. a 293, müzayede 132.500 TL. (Sanatçı müzayede rekoru)

İstanbul Modern Müzesi, "İçinde Kim Var?" adlı retrospektif sergiden bir görüntü.

hoca olarak deneyimlerimi paylaşmak konusunda daha hevesleyim. Bu sergiyle genç kuşak sanatçılara cesaret verdiğimi ve sanat tarihi yazılımı konusunda da farklı bir kapı araladığımı düşünüyorum.

Ulusal ya da uluslararası arenada, aynı sanatsal görüşe sahip olduğunuzu düşündüğünüz sanatçılar kimler?

Beni esinleyen pek çok sanat yapıtı olduğu gibi duruşuna ve politik yaklaşımına çok saygı duyduğum ve örnek aldığım sanatçılar var. Bunların başında 1993'de Venedik Bienali Amerikan pavyonunda sergisini gördüğüm Lousie Bourgeois geliyor. Aklımı başından almıştı. Öyle güçlü ve aynı zamanda o kadar kırılgandı ki! Türkiye'de sanat ortamı ve izleyicisi hazır olmadığı halde onun yolundan giderek 'Derisiz'i ürettim. Bu seri Atatürk Kültür Merkezi'nde sergilendiğinde tam anlamıyla bir duvarla karşılaşmıştım. İnsanlar tamamen ya sessiz kaldılar ya da negatif tepkilerini oldukça cahilce ifade etmişlerdi. William Kentridge beni esinleyen başka bir sanatçı; yeteneği ve sanat yaparken her zaman çocuksu neşesini koruması ve üretkenliği beni etkiledi. Marlen Dumas, geleneksel malzeme ve ifade biçimlerini olağanüstü bir güzellikte kullanması, tutarlılığı ve kadın kimliğini cömertçe paylaşması bu dünyada yalnız olmadığını hatırlatan bir sanatçı oldu.

Sanatın eleştirilebilirliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Ülkemizde sanatsal üretimin teorik araştırmalara yansımaları her zaman eksik kalmıştır. Sanat eğitiminin eksikleri elbette önemli bir faktör. Eleştiri duygusal yargılardan uzak sağlam argümanlara dayandığı sürece anlamlıdır.

Kişisel web sitenizden, Florida'da bulunan misafir bir sanatçı programına katılacağınızı öğrendik. Program hakkında detay verebilir misiniz?

Florida'da Robert Rauschenberg Vakfı'nın misafir sanatçı programına davet edildim. Rauschenberg'in kullandığı atölye ve ev, dünyanın her yerinden sanatçıları ağırlıyor. Bir sanatçının kendini konformizmin tuzaklarından koruması için bu tür olanaklar çok önemli. Ülkemin

sorunlarına uzaktan bakmak ve kendim hakkında bilmediğim bir şeyi öğrenme fırsatı çok güzel. Boş bir atölyeyi zamanla desenlerle donatarak kendi evim haline getireceğim... Çok heyecan verici!

Şu an üzerinde çalıştığınız bir eser var mı?

Şu anda Utrecht BAK'da 'Co-Action Device 2'yi gerçekleştirmek için bir grup çalışmamın içindeyim. Şarjah Bienali için yeni bir video haftaya başlayacak. Bu video kız çocuklarına yeni bir beden önerisiyle başlayacak ve pek çok video gibi yaparken yeni fikirlerle evirilecek.

2016 yılını, Türkiye'deki sanat ortamının gelişim süreci açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

İçinde bulunduğumuz politik sarsıntının tarihte bir benzeri olmadığını düşünüyorum. Öyle ki her sabah insan ve vatandaş olmanın imkansızlığına uyanıyoruz.

Sanat her türlü baskı rejiminde yalnız sanatsal üretim olarak değil bir direniş biçimi olarak daha azla anlam kazanıyor. Bu ortamda sanatçılar üretimlerine devam ederken dünya ile ilişkimizin yavaş yavaş belirsizleşmesi ve yalnızlaşmamız bana çok korkutucu geliyor. Benim gibi pek çok insan için bu direniş bir onur savaşına dönüştü ve politik sorumluluğu aşan ve yaşam biçimlerimizin sınırına dayanan bu durumdan elbette sanat kurumları da payına düşeni alıyor. Her şeye rağmen devam etmek ve ayakta kalmak için dostluğa politik bir boyut kazandırmamız bu dönemde çok anlamlı.

Desen, fotoğraf ve video gibi birçok farklı medyumla çalışıyorsunuz. Aralarında en keyif aldığınız, ayrı tuttuğunuz bir teknik var mı?

Tüm farklı malzeme ve uygulamaların dayandığı temel bir desen pratiğim var. Desenle hayal kurabiliyorum ve zihnimde hiç var olmamış mekanlarda yaşayabiliyorum. Bunların desen pratiği içinde yaratıcı süreçlere dönüşerek malzemelerle buluşturacak hareketli ve farklı disiplinlerle buluşması bana her zaman heyecan veriyor. Desen nerdeyse doğal bir süreç olarak hep hayatımın önemli bir parçası oldu.